

«ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТУРИЗМ ЖӘНЕ МЕЙМАНДОСТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

«БЕКІТЕМІН»

Біліктілікті арттыру курсының тыңдаушыларына арналған «Түркістан облысының рухани мұрасын зерттеу мен насихаттаудың гуманитарлық және білім беру стратегиялары: діни туризм контекстінде» курсының

ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ДАЙЫНДАҒАН

А.Ж. Малдыбек
« 02 » 09 2025 ж.

КЕЛІСІЛДІ

Мектеп директоры
Л.С. Динашева
« 02 » 09 2025 ж.

«Түркістан облысының рухани мұрасын зерттеу мен насихаттаудың гуманитарлық және білім беру стратегиялары: діни туризм контекстінде» тақырыбындағы біліктілікті арттыру курсының оқу бағдарламасы Гуманитарлық мектептің мәжілісінде қаралып, талқыланды.

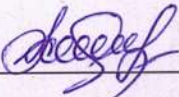
«02» 09 2025 ж. Хаттама № 1.

Мектеп директоры Динашева Л.С.

«Түркістан облысының рухани мұрасын зерттеу мен насихаттаудың гуманитарлық және білім беру стратегиялары: діни туризм контекстінде» тақырыбындағы біліктілікті арттыру курсының оқу бағдарламасы Халықаралық туризм және меймандостық университетінің оқу-әдістемелік кеңесімен бекітілді.

«23» 09 2025 ж. Хаттама № 2.

ОӘК хатшысы

Сейткулова Ж.

Курстың мақсаты: тыңдаушылардың Түркістан өңірінің рухани мұрасының діни туризмді дамытудағы маңызын терең түсінуін қалыптастыру, сондай-ақ оны зерттеу, интерпретациялау және насихаттауға арналған заманауи гуманитарлық және білім беру әдістерімен таныстыру.

Тыңдаушылар категориясы: оқытушылар және студенттер

Оқу мерзімі: 2 апта

Сағат саны: 90 сағат (оның ішінде 45 сағат – аудиториялық).

Оқыту формасы: онлайн, офлайн және өзіндік оқу.

Оқыту тілі: қазақ және орыс.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Оқу курсы туралы жалпы мәліметтер (өзектілігі мен жаңашылдығы)

Қазақстанда діни туризмді дамыту киелі мұрасы бар өңірлердің рухани және мәдени әлеуетін мұқият талдауды талап етеді. Түркістан облысы рухани, толеранттылық пен мәдени алмасудың ғасырлар бойғы дәстүрін бейнелейтін ескерткіштері бар тарихи-мәдени маңызы бар бірегей орталық ретінде ерекшеленеді. Қазіргі гуманитарлық зерттеулер рухани мұраны тек мәдени дисплейдің объектісі ғана емес, сонымен қатар Білім, өзін-өзі тану және мәдениетаралық диалог көзі бола алатын есте сақтау, рәміздер мен мағыналарға толы белсенді кеңістік ретінде қарастырады. Осыған байланысты зерттеу, мәдени-ағартушылық және туристік тәсілдерді біріктіретін гуманитарлық және білім беру стратегиялары маңызды рөл атқарады. Рухани аспектілерді, мәдени мұраны және заманауи коммуникация әдістерін тиімді байланыстыруға мүмкіндік беретін білім беру маршруттарын, мәдени бағдарламаларды және цифрлық өнімдерді әзірлеу сияқты практикалық аспектілерге ерекше назар аударылады.

Бағдарламаның міндеттері:

- рухани және сакралды мұраның мәнін гуманитарлық феномен ретінде ашу;
- тыңдаушыларды діни туризм мен мәдени мұраны зерттеудің заманауи тәсілдерімен таныстыру;
- сакралды нысандарды пәнаралық (тарихи-мәдени, философиялық, семиотикалық) тұрғыдан талдау дағдыларын дамыту;
- рухани мұраны цифрлық және медиалық форматта ұсынудың заманауи әдістерін меңгерту;
- өңірлік рухани туризм нысандары негізінде авторлық білім беру және мәдени жобаларды әзірлеу қабілетін қалыптастыру.

Білім (теориялық компонент):

- рухани мұра мен сакралды кеңістіктерді зерттеудің тұжырымдамалық негіздері;
- мәдени және діни феномендерді зерттеу мен интерпретациялаудың қазіргі гуманитарлық тәсілдері;
- Түркістан өңірінің рухани және мәдени мұрасының ерекшеліктері;
- діни және рухани-білім беру туризмін ұйымдастырудың теориялық қағидаттары;
- мәдени мұраны білім беру, музейлік және цифрлық ортада насихаттау әдістері.

Іскерлік (қолданбалы компонент):

- рухани мұраны мәдени және діни тәжірибелер контекстінде талдау.
- сакралды нысандарды зерттеуде гуманитарлық әдістерді қолдану.
- рухани тәжірибелер мен құндылықтарды түсіндіруде білім беру стратегияларын пайдалану.
- рухани-білім беру туризміне арналған бағдарламалар, маршруттар және жобалар жасау.

Дағдылар (практикалық компонент):

- рухани және мәдени туризм нысандарын әртүрлі ғылым салаларының көзқарасымен талдау.
- мұраны насихаттауда ақпараттық және мультимедиялық құралдарды қолдану.
- мәдени-туристік жобаларды жоспарлау және ұсыну.
- көпұлтты және көпконфессиялы ортада қарым-қатынас жасау және мәдени диалог жүргізу.
- әртүрлі аудиторияларда өңірдің рухани мәдениетіне және мәдени құндылықтарына қызығушылықты ояту.

БАҒДАРЛАМА МАЗМҰНЫ

Бөлімдер мен тақырыптардың атауы	Сабақтың формасы				
	Барлығы	Лекция	Практикалық	Өзіндік жұмыс	Ағымдағы үлгерімді бақылау түрлері
1-модуль. Түркістанның рухани мұрасы – гуманитарлық феномен ретінде					
1. Рухани және сакралды мұра ұғымдары. 2. Түркістан – Орталық Азияның рухани мәдениет орталығы. 3. Киелілік пен қажылық бейнелері мәдени дәстүрде. 4. Адам және киелі кеңістік: антропологиялық және мәдениеттанулық ұстын.	12	2	5	5	Ауызша сұрау
2-модуль. Діни туризм нысандарын зерттеудің гуманитарлық әдістері					
1. Киелі ескерткіштерге тарихи, мәдени, семиотикалық талдау жасау. 2. Рухани мұра нысандарын құжаттандыру және түсіндіру. 3. Киелі материалмен жұмыс жасаудағы этикалық және мәдени ұстанымдар.	18	3	5	10	Ауызша сұрау
3-модуль. Рухани туризмнің білім беру стратегиялары және педагогикалық әлеуеті					
1. Туризм мәдени және рухани білім берудің бір түрі ретінде. 2. Қасиетті нысандар бойынша білім беру маршруттары. 3. Мұражай-педагогикалық практика және интерактивті оқыту. 4. Рухани мұра арқылы құндылық және мәдени құзыреттілікті қалыптастыру.	18	3	5	10	Ауызша сұрау
4-модуль. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және мұраны гуманитарлық тұрғыда танымал ету					

1. Цифрлық гуманитарлық тәжірибелер (Digital Humanities).	18	3	5	10	Ауызша сұрау
2. Медиа, әлеуметтік желілер және қоғамдық гуманитарлық білім: дәстүр мен жаңашылдықтың тоғысуы					
3. Цифрлық мәдениет – рухани мұраны сақтау және насихаттау кеңістігі ретінде.					
5-модуль. Рухани туризм саласындағы мәдени-ағартушылық бастамаларды жобалау					
1. Гуманитарлық және туристік тәжірибелердегі жобалық менеджмент.	24	4	10	10	Жобалық жұмыс
2. Қорытынды жобаларды таныстыру және нәтижелерді талқылау.					
Қорытынды					Кейс
Барлығы:	90	15	30	45	

БАҒДАРЛАМАНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ МЕН МАЗМҰНЫ

1-МОДУЛЬ. Түркістанның рухани мұрасы – гуманитарлық феномен ретінде

Рухани мұра – гуманитарлық білімнің маңызды категориясы. «Сакралды», «қасиетті» және «рухани» ұғымдарының арақатынасы. Сакралдылық – мәдени универсалия ретінде. Рухани тәжірибелер және олардың мәдени репрезентация формалары. Түркістанның тарихи-мәдени миссиясы. Аймақтың рухани кеңістігінің қалыптасуындағы Қожа Ахмет Ясауидің және ясауийлік мектептің рөлі. Түркістан – түркі өркениеті мен ислам әлемі контекстінде. Орталық Азияның сакралды географиясы және зиярат бағыттары. Түркі-мұсылман дәстүріндегі әулиелік концепті. Зиярат – рухани тәжірибенің түрі ретінде. Әулиелер культы және олардың мәдени жадтағы орны. Қасиетті тұлға бейнесі ауызша және жазба дәстүрлерде.

2-МОДУЛЬ. Діни туризм нысандарын зерттеудің гуманитарлық әдістері

Діни нысандарды зерттеудегі тарихи-мәдени әдіс. Сакралды кеңістіктің семиотикасы: белгілер, символдар, мағыналар. Діни мұра ескерткіштері – мәдени мәтіндер ретінде. Түркістан және аймақтық орталықтар – семиотикалық кешендер. Нарратив – рухани тәжірибені сақтау тәсілі ретінде. Діни сананың құрылымындағы миф, аңыз және хикая. Мәтіндер мен ауызша дәстүрлердің символдық талдауы. Сакралды нысандарды далалық тіркеудің принциптері мен әдістері. Этнографиялық және визуалды әдістер (фото-, бейне-, картографиялық тәсілдер). Діни ескерткіштерді цифрлық құжаттандыру және деректер базасын жасау. Зерттеу нәтижелерін интерпретациялау: сипаттамадан мәдени мағынаға дейін. Діни тәжірибелерді гуманитарлық тұрғыда зерттеудің этикалық нормалары. Сакралды нысандарды зерттеудегі «құрметті қашықтық» қағидасы. Мәдени сезімталдық және конфессияаралық түсіністік. Зерттеушінің және рухани мұра медиаторының жауапкершілігі.

3-МОДУЛЬ. Рухани туризмнің білім беру стратегиялары мен педагогикалық әлеуеті

XXI ғасырдағы гуманитарлық білім парадигмасындағы туризмнің орны. Рухани туризмнің ағартушылық және тәрбиелік қызметі. Туризм – мәдениетаралық және дінаралық диалог құралы ретінде. Зиярат пен мәдени сапар – рухани өзін-өзі танудың түрі. Білім беру маршрутының тұжырымдамасы мен құрылымы. Сакралды нысандар – мәдени-ағартушылық білімнің ресурсы ретінде. Түркістан және Қазақстанның басқа киелі

орындары – оқу кеңістіктері ретінде. Маршруттарды жобалаудағы пәнаралық тәсілдер (тарих, мәдениеттану, педагогика, туризм).

Музей – гуманитарлық типтегі білім беру ортасы ретінде. Қатысу педагогикасы және музейлік оқытудың интерактивті формалары. Мультимедиа, цифрлық технологиялар және сторителлинг музей тәжірибесінде пайдалану. Рухани және мәдени мұраға арналған музейлік бағдарламалар.

4-МОДУЛЬ. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және мұраны гуманитарлық танымал ету

Digital Humanities – гуманитарлық білімнің жаңа парадигмасы ретінде. Рухани мұраны зерттеу және сақтау ісіндегі ақпараттық технологиялар. Мәдени нысандарды цифрлық картографиялау, деректер базасын жасау және 3D модельдеу. Гуманитарлық зерттеулерді цифрландырудың этикалық және әдіснамалық аспектілері. Визуалды мәдениет – гуманитарлық ойлау формасы ретінде. Мәдени мұраны таныстырудағы сторителлинг пен мультимедиялық нарративтер. Фото-, бейне- және VR-практикалар гуманитарлық білімде. Сакралды бағыттардың визуалды карталары мен цифрлық көрмелері.

Цифрлық қоғамдағы гуманитарлық коммуникациялар. Мәдени құндылықтарды танымал етудегі әлеуметтік медиа ролі. Публичтік гуманитаристика: ғылым, мәдениет және қоғам арасындағы медиалық диалог. Сакралды контентті онлайн таныстырудың этикалық және коммуникативтік аспектілері.

5-МОДУЛЬ. Рухани туризм саласындағы мәдени-ағартушылық бастамаларды жобалау

Рухани туризм мен мәдени мұраны сақтау саласындағы жобалық басқарудың маңызы. Жобаның миссиясын, негізгі бағыттарын және мақсатты аудиториясын айқындау. Жоба идеясының мазмұны мен құрылымын қалыптастыру. Қасиетті орындар бойынша білім беру турлары мен курстарын әзірлеу. Рухани мұраны танытудың инновациялық тәсілдері: баяндау, көрнекілік, қатысу. Жобалық құжаттаманы және таныстыру материалдарын дайындау.

Әдебиеттер тізімі:

Негізгі әдебиеттер:

1. Туркестан - колыбель духовности. Лингво-краеведческая энциклопедия. Третья книга. - Нур-Султан: Нурнама. KZ, 2019. - 508 стр.
2. 100 аңыз: альбом кітабы /Жауапты редактор Н.Қ.Ахметжанов. Алматы: «Издательство Золотая книга»ЖШС, 2018. -224 б.
3. Оңтүстіктің қасиетті орындары: аңыз-эпсаналар /Жауапты редактор Қ.Т.Тәжиев. – Алматы: «Қазығұрт» баспасы. 2018. -380 б.
4. Хашимов М. Религиозные и духовные памятники Центральной Азии. Алматы, 2001. С.164.
5. Медеуова К.А., Сандыбаева У.М. Сакральная география Казахстана: коммеморативная политика государства и локальные практики в публичных пространствах//Мир Большого Алтая. – 2018 - № 4 (3). 436-445с
6. Дугин, А. (2022) От сакральной географии к геополитике // Геополитика.ru [Элек- тронный ресурс]. URL: <https://www.geopolitika.ru/article/ot-sakralnoy-geografii-k-geopolitike> (дата обращения: 12.05.2022).
7. Енглисова, Г.Е., Мухамадеева, И.А. Са- кральный Казахстан – возвращение к истокам // Наука и реальность. 2023. № 1 (13). С. 113-116. Забияко, А.П. Сакральное //Новая философская энциклопедия: В 4 т. Т. 3. М.: Мысль, 2010 [Электронный

ресурс]. URL: <https://iphlib.ru/library/collection/newphilenc/document/HASH014eb75cb66ca9ba266dbd4e> (дата обращения: 19.04.2024).

8. Завгородний, Ю.Ю. Сакральная география и феномен паломничества: тайное или явное (взгляд из постсоветской периферии) // Мистико-эзотерические движения в теории и практике. «Тайное и явное»: многообразие репрезентаций эзотеризма и мистицизма: Сб. мат-лов IV междунар. науч. конф. (2-4 декабря 2010 г., Днепропетровск) / под ред. С.В. Пахомова. СПб.: РХГА, 2011. С. 26-46.
9. Медеуова, К.А., Сандыбаева, У.М., Наурызбаева, З.Ж., Толгамбаева, Д.Т. и др. Практики и места памяти в Казахстане. Астана: ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2017. 320 с.
10. Мусабаев, Т.Т., Иманжанова, К.К. Сакральные объекты Казахстана как фактор развития национального духовного сознания // Вестник науки и образования. 2019. № 23 (77). Ч. 1. С. 15-20.
11. Сакральный Казахстан: Энциклопедия. Т. 1: Астана, Алматы, Акмолинская область, Алматинская область. Алматы: Арыс, 2017. 480 с.
12. Уайсова, А., Усубалиева, С.Д., Рақымжанова, С.С. Сакральный туризм в индустрии гостеприимства Казахстана // Central Asian Economic Review. 2020. № 3 (132). С. 152-164.
13. Усубалиева, С.Д., Уайсова, А.Г., Айтбаева, Д., Рақымжанова, С.С., Борибай, Э.С. Оценка потенциала сакрального туризма Казахстана // Хабаршы. География сериясы. 2020. № 3 (58). С. 34-44. DOI: <https://doi.org/10.26577/JGEM.2020.v58.i3.04>
14. Қазақстанның жалпыұлттық қасиетті нысандары = Сакральные объекты Казахстана общенационального значения = The Kazakhstan sacred objects of whole national importance. Астана: Foliant, 2017. 496 с.
15. Қазақстанның өңірлік қасиетті нысандары = Региональные сакральные объекты Казахстана. Астана: Foliant, 2017. 504 с.
16. Digital Humanities: гуманитарные науки в цифровую эпоху / У. С. Захарова, Г. В. Можаяева, П. Н. Можаяева [и др.]; под ред. Г. В. Можаяевой. – Томск: Изд-во Томского ун-та, 2016.
17. Пучковская А. А., Зимина Л. В., Волков Д. А. Введение в цифровые гуманитарные исследования. – СПб.: Университет ИТМО, 2021. – 63 с.
18. Сакиб, М., Насир, Т., Галл, Х., Алаббад, Д. А., Икбал, М. Четвёртая промышленная революция и образование. — 2020. — 245 с.
19. Ивэри, Н., Шарма, С., Вента-Олкконен, Л. Цифровая трансформация в образовании: актуальные парадигмы и теории преподавания и обучения в индустрии 4.0. — 2020. — 312 с.
20. Ривз, Дж. Образование 4.0: возможности и вызовы. — 2021. — 210 с.
21. Муньозовепи, Г. Цифровые компетенции учителей и интеграция технологий в образовании. — 2021. — 198 с.
22. Карточ С., Фомуньям Г. Цифровые инструменты преподавания и обучения в образовании 4.0. — 2020. — 184 с.
23. Гуськов, Н. Ю., Тихомиров, А. В. Цифровые технологии в образовании. — Москва: Издательство Юрайт, 2022. — 276 с.

Қосымша әдебиеттер:

1. Усубалиева С.Дж., Айтбаева Г.Дж., Уайсова А.М. Понятийный аппарат сакральной географии // Вестник КазНУ им. аль-Фараби. Серия географическая. – №4 (51). Алматы, 2018 – С.27-34.
2. Усубалиева С., Уайсова А.М. Сакральный туризм и природное наследие Казахстана // География в школах и вузах Казахстана. – № 2 (92). – Алматы, 2020 – С.46-48.

3. Печерица Е.В., Шарафанова Е.Е. Паломнический туризм: сущностные аспекты // Современные проблемы науки и образования. 2014. № 6.
4. Аксенова Л. А., Плыско Я. А. Роль религиозного туризма в современном обществе // Журнал правовых и экономических исследований. 2019 № 2 С. 126–129.
5. Avila-Robinson A., Wakabayashi N. Changes in the structures and directions of destination management and marketing research: A bibliometric mapping study, 2005–2016 // Journal of Destination Marketing & Management. – 2018 - Vol. 10 – P.101–111. – DOI: 10.1016/j.jdmm.2018.06.005.
6. Canteiro M., Cordova-Tapia F., Brazeiroc A. Tourism impact assessment: A tool to evaluate the environmental impacts of touristic activities in Natural Protected Areas // Tourism Management Perspectives. – 2018 – Vol. 28 – P. 220–227. - DOI: 10.1016/j.tmp.2018.09.007.
7. Comerio N., Strozzi F. Tourism and its economic impact: A literature review using bibliometric tools // Tourism Economics. –2019 – Vol. 25 (1). – P. 109–131. – DOI: 10.1177/1354816618793762.
8. Володин А. Ю. «Цифровая история»: ремесло историка в цифровую эпоху // История: электронный научно-образовательный журнал. – 2015. – Т. 6, вып. 8 (41). – URL: <https://history.jes.su/s207987840001228-9-1/> (дата обращения: 05.05.2022).
9. Таллер М. Дискуссии вокруг Digital Humanities // Историческая информатика. Информационные технологии и математические методы в исторических исследованиях и образовании. – 2012. – № 11. – С. 5–13.
10. Багдасарян, Д. А. Искусственный интеллект в высшем образовании: возможности применения и угрозы социальной безопасности общества / Д. А. Багдасарян // Коммуникации в условиях цифровых изменений : сб. мат. VII Межд. научно-практ. конф, Санкт-Петербург, 28–29 ноября 2023 года. – СПб.: СПбГЭУ, 2023. – С. 8-11. – EDN HAWSGN.
11. Кривоносов, А. Д. Искусственный интеллект в системе «общество – медиа – человек» / А. Д. Кривоносов, Т. Ю. Лебедева // Коммуникации в условиях цифровых изменений : сб. мат. VII Межд. научно-практ. конф, Санкт-Петербург, 28–29 ноября 2023 года. – СПб.: СПбГЭУ, 2023. – С. 8-11. – EDN WOPXUT.
12. Шилина, М.Г. Технологии искусственного интеллекта в стратегической коммуникации: актуальные российские реалии / М. Г. Шилина // Российская школа связей с общественностью. – 2019. – №15. – С. 13-29. – EDN VFUMWG.
13. Цифровые гуманитарные науки: хрестоматия: пер. с англ. / под ред. Д. Найхан, М. Террас, Э. Ванхутт, И. А. Кижнер. – Красноярск: Сиб. федер. ун-т, 2017. – URL: <http://lib3.sfu-kras.ru/ft/LIB2/ELIB/b71/free/i-531505996.pdf> (дата обращения: 24.05.2022).
14. Цифровая гуманитаристика и технологии в образовании (DHTE 2020): сб. материалов Всероссийской научно-практической конференции с международным участием. 19–21 ноября 2020 г. / под ред. М. Г. Сороковой, Е. Г. Дозорцевой, А. Ю. Шеманова. – М.: Издательство ФГБОУ ВО МГППУ, 2020. – 464 с.
15. Бородкин Л. И. Digital History: применение цифровых медиа в сохранении историкокультурного наследия? // Историческая информатика. Информационные технологии и математические методы в исторических исследованиях и образовании. – 2012. – № 1. – С. 14–21. – URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=19120397> (дата обращения: 24.05.2022).